

Syndere“. Folk blev næsten forlegne, naar man fandt dem i Besiddelse af saadanne pietistiske Skrifter fra en uoplyst Tidsalder; og da i Virkeligheden heller ingen læste i dem længer, havde det ikke været svært for Per at erhverve nogle Stykker af dem til sin Bogsamling. Han havde anskaffet dem alene for Snurrighedens Skyld; men som han en Aften sad og bladede i en af dem, idet han særlig eftersøgte saadanne Steder, der var stærkest mærkede af Fortidens Læsning, gjorde han den Opdagelse, at disse gamle Folkeskrifters naive, snart platte, snart svulstige Tone, der i Grunden var ham imod, alligevel paa en sær Maade betog ham.

Og dette førte videre. Med sin uophørlig voksende Trang til at komme tilbunds i sig selv, til at forstaa sit eget Væsen endog i dets flygtige Fornemmelser, tog han fat paa en historisk Undersøgelse af det religiøse Liv i det Tidsrum, hvorfra Størsteparten af disse Skrifter stammede. Han førtes ved dette Studium helt tilbage til Pietismen under Kristian den Sjette og herfra atter fremad gennem Oplysningstidens herrnhutiske Separatisme, til den mærkelige Lægmandsbevægelse i Aarhundredets Begyndelse, hvoraf Samtidens store, folkelig-religiøse Vækkelse langsomt var vokset frem. Skildringerne af hine fynske og jyske Bondesønner og Landsbyhaandværkere og deres støtte og stædige Kamp mod Datidens rationalistiske Rettroenhed fængslede ham stærkt. Disse Ensomme, der paa Apostelvis vandrede fra By til By og vidnede, og som af den Grund bespottedes af Mængden, forfulgtes af Præsterne og kastedes i Fængsel af Øvrigheden; disse smaa Menigheder rundt om med deres evangeliske, fra Verden helt bortvendte Liv, — det var jo selve den hellige Historie gentaget paa hjemlig Grund.

En Illustration til disse Fortidsskildringer havde han desuden fundet her i Svigerfaderens eget Sogn. I et lille hvidkalket og velholdt Hus paa Bøstrup Mark boede en Træskomager og hans Familie, der levede ganske for sig selv uden at søge Omgang med Egnens øvrige Befolkning. Manden kørte en eller to Gange om Aaret ind til Købstaden med et Læs af sine Trævarer og solgte dem til de Handlende; ellers holdt han sig ved Hjemmet, over